

Prof. dr. Anita Duraković

Pravni fakultet Univerziteta „Džemal Bijedić“ u Mostaru

REFORMA UREDBE BRUXELLES IIA

Uredbom Bruxelles Iia, koja je stupila je na snagu 1. 3. 2005. godine, uspostavljena su jedinstvena pravila o nadležnosti i priznanju i izvršenju presuda u bračnim predmetima i predmetima roditeljske odgovornosti u međunarodnim situacijama. U skladu s njenim čl. 65., Europska komisija je 15. 4. 2014. godine podnijela Izvješće u kojem je istakla da je Uredba Bruxelles Iia instrument koji dobro funkcionira, ali da je njena primjena u praksi pokazala određene slabosti, koje je potrebno otkloniti. Stoga je 30. 6. 2016. godine Europska komisija prezentirala Prijedlog za reformu Uredbe Bruxelles Iia u kojem je navela da su predmeti povezani s roditeljskom odgovornošću prouzročile određene probleme te ih je potrebno hitno rješavati, dok je u bračnim predmetima utvrđen tek ograničen broj dokaza o postojećim problemima te se pledira za zadržavanje status quo stanja. U radu će se prezentirati predložene novine – apostrofirano je šest glavnih nedostataka u predmetima povezanim s roditeljskom odgovornošću, te ukazati na potrebu određenih izmjena u bračnim predmetima kao i u odnosu na područje primjene Uredbe Bruxelles Iia. Namjera nam je upoznati ovdašnju javnost s zakonodavnim aktivnostima Europske unije, ne samo usvojenim već i predloženim pravnim instrumentima, a sve imajući u vidu obavezu Bosne Hercegovine da postojeće zakonodavstvo uskladi s onim u Europskoj uniji što se i zahtijeva Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju.

Ključne riječi: Reforma; Uredba Bruxelles Iia; Bračni predmeti; Predmeti roditeljske odgovornosti.

1. UVOD

Donošenja mjera u materiji bračnog i roditeljskog prava unutar Europske unije bio je složen i dugotrajan proces koji, u izvjesnoj mjeri, još uvijek traje. Prvi komunitarni instrument u toj materiji predstavlja Uredbu Vijeća (EZ) br. 1347/2000 od 20. 5. 2000. o nadležnosti i priznanju i izvršenju odluka u

Anita Duraković, *Anita.Durakovic@unmo.ba*.

bračnoj materiji i materiji roditeljske odgovornosti o zajedničkoj djeci bračnih partnera.¹ Ona postavlja pravila o međunarodnoj nadležnosti sudova država članica u bračnim stvarima (razvod, zakonska separacija i poništenje braka) i stvarima roditeljske odgovornosti u odnosu na djecu obaju bračnih partnera; pravila o automatskom priznanju (bez posebne procedure) presuda donesenih od sudova jedne države članice koji su nadležnost zasnovali na osnovi odredaba Uredbe u drugim državama članicama, kao i pravila o pojednostavljenom načinu izvršenja takvih presuda u drugim državama članicama. Ona je, kao što možemo primijetiti, ograničena samo na roditeljsku odgovornost u odnosu na zajedničku djecu, što je dovelo do pokretanja inicijative za donošenje nove uredbe, prvo od Francuske već 3. 6. 2000. godine, a zatim i Europske komisije u rujnu 2001. godine.² Najzad, 17. 5. 2002. godine Europska komisija, objedinivši sve naprijed navedene inicijative i prijedloge, podnijela je prijedlog Uredbe Vijeća o nadležnosti i priznanju i izvršenju odluka u bračnim predmetima i predmetima roditeljske odgovornosti kojim se stavlja izvan snage Uredba 1347/2000 i mijenja Uredba 44/2001.³ U odnosu na bračne predmete prijedlog u cijelosti preuzima rješenja Uredbe 1347/2000. Za predmete roditeljske odgovornosti donose se nove odredbe koje su utemeljene na postojećim odredbama, koje se odnose na odluke o roditeljskim predmetima donesenim u vezi s odlukama u bračnim predmetima, te ih se proširuje na sve odluke u predmetima roditeljske odgovornosti. Nova Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. 11. 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000⁴ (u daljem tekstu Uredba Bruxelles IIa) počela se primjenjivati 1. 3. 2005. godine. Na snazi je u

¹ Uredba vijeća (EZ) o nadležnosti i priznanju i izvršenju odluka u bračnoj materiji i materiji roditeljske odgovornosti o zajedničkoj djeci bračnih partnera, *Službeni list EU L* 160/19, od 30. 6. 2000. Više o Uredbi vid.: H. Sikirić, „Uredba Europskog Vijeća br. 1347/2000 od 29. svibnja 2000. o nadležnosti i priznanju i ovrsi odluka u bračnim predmetima i predmetima roditeljske odgovornosti za zajedničku djecu bračnih drugova – polje primjene i pravila o nadležnosti“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu* 6/2003, 1501–1538; H. Sikirić, „Uredba Europskog Vijeća br. 1347/2000 od 29. svibnja 2000. o nadležnosti i priznanju i ovrsi odluka u bračnim predmetima i predmetima roditeljske odgovornosti za zajedničku djecu bračnih drugova – pravila o priznanju i ovrsi, opće i prijelazne odredbe“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu* 3-4/2004, 489–541.

² Vid. opširnije B. Bordaš, „Uredba Savjeta (EZ) br. 2201/2003 o nadležnosti i priznanju i izvršenju presuda u bračnim stvarima i stvarima roditeljske odgovornosti: odnos Uredbe i drugih instrumenata (čl. 60. i 61.) – mogućnost suradnje s državama nečlanicama EU“, *Zbornik radova „Evropski sodni prostor“*, Maribor 2005, 64.

³ H. Sikirić, „Uredba (EZ) br. 2201/2003 i hrvatsko međunarodno procesno pravo“, *Zbornik radova „Evropski sodni prostor“*, Maribor 2005, 32–33.

⁴ Uredba vijeća (EZ) br. 2201/2003 o nadležnosti, priznanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim sa roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000, *Službeni list EU L* 338/1, od 23. 12. 2003.

svim državama članicama Europske unije s iznimkom Danske. Pravna osnova za njeno donošenje jeste čl. 61. u vezi s čl. 65. Ugovora o osnivanju Europske zajednice.⁵ Uredba Bruxelles IIa smatra se temeljem pravosudne suradnje u porodičnim predmetima u Europskoj uniji. Njome su uspostavljena jedinstvena pravila o nadležnosti za razvod, rastavu i poništaj braka te pravila za sporove o roditeljskoj odgovornosti u međunarodnim situacijama te olakšano slobodano kretanje odluka, isprava i sporazuma propisivanjem odredaba o njihovom priznavanju i izvršenju u drugim državama članicama.⁶ Time je unutar Europske unije napravljen daljnji važan korak u procesu ujednačavanja međunarodnog procesnog porodičnog prava⁷ te u tom smislu Uredba Bruxelles IIa predstavlja istorijski korak u razvoju jedinstvenog europskog pravnog prostora.⁸ Njeno donošenje predstavlja još jedan dokaz u prilog stajalištu da se porodičnopravna pitanja smatraju bitnim dijelom europskih integracija i da su države članice, unatoč značajnoj razlici koja postoji između materijalno-pravnih, kolizionopravnih i jurisdikcijskih rješenja nacionalnih pravnih poredaka, u stanju postići sporazum o jedinstvenim pravilima koja se odnose na neku od važnih porodičnopravnih situacija s međunarodnim elementom.⁹

Primjena Uredbe Bruxelles IIa, kao i svakog drugog komunitarnog instrumenta, podliježe provjeri kako bi se utvrdili eventualni neodstaci u trenutačnom funkcioniranju donešenih pravila. Tako je, u skladu s čl. 65. Uredba Bruxelles IIa, Europska komisija 15. 4. 2014. godine podnijela Izvješće¹⁰ u kojem je istakla da je Uredba Bruxelles IIa instrument koji dobro funkcionira, ali da je njena primjena u praksi pokazala određene slabosti, koje je potrebno otkloniti.¹¹ Stoga je 30. 6. 2016. godine Europska komisi-

⁵ Ugovor o osnivanju Europske zajednice, *Službeni list EU* L 340/1, od 10. 11. 1997.

⁶ Više o Uredbi Bruxelles IIa u: A. Duraković, *Međunarodno privatno pravo razvoda braka u Europskoj uniji i Bosni i Hercegovini*, Mostar 2016; I. Medić Musa, *Komentar Uredbe Bruxelles II bis u području roditeljske skrbi*, Osijek 2012.

⁷ H. Sikirić, „Bračni predmeti prema Uredbi Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenog 2003. o nadležnosti i priznanju i ovrši odluka u bračnim predmetima i predmetima roditeljske odgovornosti i o ukidanju Uredbe (EZ) 1347/2000“, u N. Bodiroga-Vukobrat, N. Hlača, *Europsko obiteljsko pravo*, Zagreb 2013, 203.

⁸ Mc Glynn, Child Fam. L.O. 2001, 40.; prema: S. Dornblüth, *Die europäische Regelung der Anerkennung und Vollstreckbarerklärung von Ehe- und Kindschaftsentscheidungen*, Tübingen 2003, 4.

⁹ M. Jäntära-Jareborg, „Marriage Dissolution in an Integrated Europe: The 1998. European Union Convention on Jurisdiction and Recognition and Enforcement of Judgments in Matrimonial Matters (Brussels II Convention)“, *Yearbook on Private International Law* 1999, 2.

¹⁰ Izvješće Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru o primjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000, COM (2014) 225 final.

¹¹ H. P. Mansel, K. Thorn, R. Wagner, „Europäisches Kollisionsrecht 2014: Jahr des Umbruch“, *IPRax* 1/2015, 8–10.

ja prezentirala Prijedlog za reformu Uredbe Bruxelles IIa¹² (udaljem tekstu Prijedlog Uredbe) u kojem je navela da su predmeti povezane s roditeljskom odgovornošću prouzročile određene probleme te ih je potrebno hitno rješavati, dok je u bračnim predmetima utvrđen tek ograničen broj dokaza o postojećim problemima te se pledira za zadržavanje status quo stanja. U oblasti roditeljske odgovornosti identificirano je šest „problematičnih područja“: 1. Postupak predaje djeteta; 2. Smještaje djeteta u drugoj državi članici; 3. Zahtjev za egzektivaturu; 4. Stvarno izvršenje odluka; 5. Saslušanje djeteta 6. Suradnja između središnjih organa.

Namjera nam je prezentirati predložene novine u predmetima povezanima s roditeljskom odgovornošću, te ukazati na potrebu određenih izmjena u bračnim predmetima kao i u odnosu na područje primjene Uredbe Bruxelles IIa, s željom da ovdašnju javnost uspoznamo s zakonodavnim aktivnostima Europske unije, a sve imajući u vidu obavezu Bosne Hercegovine da postojeće zakonodavstvo uskladi s onim u Europskoj uniji što se i zahtijeva Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju.¹³

2. RODITELJSKA ODGOVORNOST

Prije nego što analiziramo šest glavnih nedostataka u stvarima povezanim sa roditeljskom odgovornošću, osvrnut ćemo se na novine vezane za opću međunarodnu nadležnost.

2.1. Međunarodna nadležnost

Kriterij za određivanje opće međunarodne nadležnosti u predmetima roditeljske odgovornosti bio je i ostao uobičajeno boravište djeteta. Dosadašnje pravilo iz čl. 8. Uredbe Bruxelles IIa zadržano je u čl. 7. Prijedloga Uredbe. Smatra se da je teritorijalna bliskost suda i djeteta najbolji jamac za donošenje odluke koja će biti u najboljem interesu djeteta. Na žalost, Komisija je propustila šansu konkretizirati pojam „uobičajenog boravišta“. Iako to nije nimalo jednostavan zadatak,¹⁴ kriteriji navedeni u pojedinim odlukama Suda Europske unije (u daljem tekstu Sud EU) mogli su biti uneseni u Prijedlog Uredbe i poslužiti kao orijentir i pomoć za bliže određenje pojma uobičajenog

¹² Prijedlog Uredbe Vijeća o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, te o međunarodnoj otmič djece (preinaka), COM (2016) 411 final, 2016/0190 (CNS).

¹³ Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Europske zajednice i njenih država, s jedne strane, i Bosne i Hercegovine, s druge strane, potpisan je 16. 6. 2008., a stupio na snagu 1. 6. 2015. Cjeloviti tekst Sporazuma na web-stranici Vijeća ministara BiH, http://www.dei.gov.ba/bih_i_eu/ssp/default.aspx?id=1172&langTag=bs-BA, 1. jun 2018.

¹⁴ A. Dutta, “Der gewöhnliche Aufenthalt – Bewärtung und Perspektiven eines Anknüpfungsmoments im Licht der Europäisierung des Kollisionsrecht“, *IPRax* 2/2017, 139–146.

boravišta. Posebno mislimo na odluke Sud EU u predmetima C-523 /07 od 2. 4. 2009. godine¹⁵ i *Barbara Mercedi/Richard Chaffe* od 22. 12. 2010. godine.¹⁶ U prvoj analizi pojma „uobičajeno boravište“ u kontekstu roditeljske odgovornosti, u predmeti C-523 /07, Sud Eu je dao otvorenu listu indikatora koje nacionalni sud mora uzeti u obzir, a koji upućuju nato da dijete baš u toj državi ima uobičajeno boravište. Da bi se utvrdilo postojanje određenog stupnja integracije djeteta u društvenu i porodičnu sredinu moraju se uzeti u obzir posebno „trajanje, redovnost, uvjeti i razlozi za boravak na području države članice i preseljenje porodice u tu državu, djetetovo državljanstvo, mjesto i uvjeti pohađanja škole, poznavanje jezika i porodične i socijalne veze djeteta u toj državi“ (tač. 39.). Također, važna je i namjera nositelja roditeljske odgovornosti – „namjera roditelja da se trajno skrase s djetetom u drugoj državi članici, određenim opipljivim radnjama kao što su kupnja ili najam nekretnine u državi članici mogu predstavljati indikator namjere promjene uobičajenog boravišta“ (tač. 40). U predmetu *Barbara Mercedi/Richard Chaffe* Sud EU je zauzeo stajalište da se pod pojmom „uobičajeno boravište“ za potrebe čl. 8. st. 1. i čl. 10. Uredbe Bruxelles IIa podrazumijeva mjesto koje odražava određeni stupanj integracije djeteta u socijalnu i porodičnu sredinu. Posebno je istakao je da se mora voditi računa o djetetovoj dobi. Socijalno i porodično okruženje djeteta predškolske dobi ili dojenčeta u velikoj mjeri određeno je krugom osoba, odnosno osobom s kojom dijete živi i koja se brine o njemu. Ako se radi o dojenčetu, kao što je to ovdje slučaj, koje je s majkom u drugoj državi članici u koju je odvedeno – različitom od njegova uobičajena boravišta, provelo tek nekoliko dana, faktori koji se moraju uzeti u obzir su trajanje, redovitost i okolnosti boravka na teritoriji te države članice, razlozi tog boravka i majčinog preseljenja, geografsko i porodično porijeklo majke, te zbog dobi djeteta, porodične i socijalne veze koje majka i dijete imaju s tom državom.¹⁷ Neki od indikatora koji su navedeni u ovim odlukama, mogli su poslužiti kao orijentir nacionalnim sudovima i biti uneseni u Prijedlog Uredbe. Time bi se pojasnila neka od spornih pitanja kao npr. značaj državljanstva, uloga jezika, potreba redovnosti boravka, dužina boravka te značaj volje bilo djeteta bilo nositelja roditeljske odgovornosti.¹⁸

Opća međunarodna nadležnost iz čl. 7. Prijedloga Uredbe dopunjena je novim pravilom vezanim za promjenu uobičajenog boravišta djeteta: „Ako

¹⁵ Judgment of the Court (Third Chamber) of 2 April 2009. <http://curia.europa.eu/juris/celex.jsf?celex=62007CJ0523&lang1=en&type=TEXT&ancre=>, 4. oktobar 2018.

¹⁶ Odluka Suda EU u predmetu *Barbara Mercedi/ Richard Chaffe*, *Službeni list EU*, C 55/17 od 19. 2. 2011.; FamRZ 2011, 617. K. Siehr, „Kindesentführung und EuEheVO“, *IPRax* 4/2012, 316–320.

¹⁷ Više u: A. Duraković, „Uredbe Brissel IIa u svjetlu prakse Suda Europske unije“, *Zbornik radova sa Drugog međunarodnog naučnog skupa Dani porodičnog prava*, Mostar 2014, 93–95.

¹⁸ M. P. Weller, „Die Reform der EuEheVO“, *IPRax* 3/2017, 223.

se dijete zakonito preseli iz jedne države članice u drugu te tamo stekne novo uobičajeno boravište, nadležna su tijela države članice u kojoj dijete ima novo uobičajeno boravište.” Do sada, prema Uredbe Bruxelles IIa, u ovakvim slučajevima vrijedilo je načelo *perpetuatio fori internationals*, odnosno dolazilo bi do ustaljivanja nadležnosti prema djetetovom prethodnom boravištu (čl. 9). Ipak, moglo je iznimno doći do prenosa nadležnosti ako nadležni sud smatra da bi sud druge države članice, s kojom je dijete posebno povezano, mogao bolje rješavati predmet i ako je to u interesu djeteta (čl. 15.). Kao što možemo vidjeti, ovo iznimka bi ubuduće postala pravilo, s tim da se iz čl. 7. Prijedloga Uredbe ne može u potpunosti iščitati šta sa postupcima koji su već započeti u državi ranijeg djetetovog prebivališta. Dodatno pojašnjenje nalazi se u preambuli 15. Prijedloga Uredbe koja polazi od toga da bi se nadležnost trebala promijeniti u skladu s novim boravištem djeteta radi zadržavanja blizine, ali „u pokrenutim postupcima stranke se mogu dogovoriti, u interesu učinkovitosti pravosuđa, da sudovi države članice u kojoj su postupci pokrenuti zadržavaju nadležnost do donošenja konačne odluke, ako je to u interesu djeteta.“ Upravo ovakva formulacija ostavlja prostora za opstrukciju onoj stranki kojoj nije u interesu da se postupak brzo okonča. Ona može, preseljenjem u drugu državu članicu, zahtijevati pokretanje novog postupka u predmetu roditeljske odgovornosti.

2.2. Postupak predaje djeteta

Pri reformi Uredbe Bruxelles IIa posebna pažnja posvećena je problematici međunarodne otmice djece. Naime, Uredba Bruxelles IIa nadopunjuje Haška konvencija od 25. listopada 1980. o građansko-pravnim aspektima međunarodne otmice djece (u daljem tekstu Haška konvencija iz 1980.).¹⁹ I jedan i drugi pravni instrument smatraju brzo rješavanje u slučaju roditeljske otmice djeteta ključnim za uspješan postupak predaje djeteta. Međutim, u praksi se pokazalo da brza predaja djeteta nije osigurana u svim slučajevima. Kako bi se prevazišao problem neučinkovitosti postupaka predaje, Prijedlogom Uredbe uređeno je novo Poglavlje III pod nazivom Otmica djeteta. Također, u čl. 74. Prijedloga Uredbe preciziran je odnos prema Haškoj konvenciji iz 1980. – u slučaju nezakonitog odvođenja ili zadržavanja djeteta u državi članici koja nije država članica u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište, odredbe Haške konvencije iz 1980. primjenjuju se u skladu s poglavljem III. ove Uredbe, što je za pozdraviti. Nadležnost u slučajevima otmice djeteta imaju (zadržavaju) sudovi države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije nezakonitog odvođenja ili zadržavanja. Rješenje iz čl. 10. Uredbe Bruxelles IIa zadržano je u čl. 9. Prijedloga Uredbe. Dakle, „zadnju riječ“ po pitanju povratka djeteta ima sud

¹⁹ Ova Konvencija na snazi je u svim državama članicama, i u Bosni i Hercegovini.

države članice u kojoj je dijete imalo uobičajeno boravište neposredno prije nezakonitog odvođenja ili zadržavanja. Upravo je Sud EU u svojim odlukama naglasio, a kako bi se osigurao hitan povratak djeteta, da odluke tog suda – suda države porijekla trebaju imati prednost pri čemu se istovremeno mora voditi računa o najboljem interesu djeteta.²⁰ Međutim, ovo načelo nije dovoljno jasno precizirano u čl. 11. st. 8. Uredbe Bruxelles IIa. Naime, prema ovom članu neovisno o sudskoj odluci kojom je određeno da se dijete ne predaje, u skladu s člankom 13. Haške konvencije iz 1980., svaka kasnija sudska odluka kojom se zahtijeva predaja djeteta, koju donese sud nadležan u skladu s ovom Uredbom, izvršiva je, s ciljem osiguranja predaje djeteta. To znači, a što je i potvrđeno u odluci Suda EU u predmetu *Rinau*,²¹ mora postojati određeni kronološki slijed: odluka o odbijanju povratka djeteta koju je donio sud države u kojoj se nalazi dijete mora prethoditi odluci o povratku djeteta koju je donio sud države porijekla djeteta (tač. 69.). *Ratio* ove odredbe jeste da sud države porijekla svoju (kasniju) odluku o povratku djeteta donese uzimajući u obzir razloge i dokaze suda države u kojoj se dijete nalazi. Međutim, ovaj slijed ima smisla samo ako je povezani s postupkom u kojem se odlučuje o roditeljskom staranju. Upravo to je i urađeno u Prijedlogu Uredbe. U skladu s čl. 26. st. 4. i preambulom 30. Prijedloga Uredbe u slučaju da sud države članice u koju je dijete nezakonito odvedeno ili zadržano odluči odbiti predaju djeteta u skladu s Haškom konvencijom iz 1980., sud države porijekla djeteta može u postupku u kojem odlučuje o roditeljskom staranju, uzimajući u obzir zaštitu interesa djeteta te razloge za odluku o odbijanju predaje djeteta i dokaze na kojima se ta odluka temelji, donijeti novu odluku. Ako je posljedica takve odluke predaja djeteta, za njegovu predaju nije potreban nikakav poseban postupak priznavanja i izvršenja te odluke u državi članici u koju je dijete odvedeno ili zadržano. Smisao ove odredbe jeste da sud države porijekla djeteta prije donošenja odluke o povratku djeteta još jednom preispita sve navode i dokaze, svako dijete koje je sposobno izraziti svoje mišljenje sasluša (čl. 24.), čak i ako nije fizički prisutno, npr. videokonferencijom²² te donese odluku koja će biti u najboljem interesu djeteta.

Kako bi unaprijedili postupak predaje djeteta Prijedlog Uredbe predviđa određene mjere koje se odnose na koncentraciju nadležnosti, rokove za predaju djeteta te pravne lijekove. Prema čl. 22. Prijedloga Uredbe države članice se obavezuju da koncentriraju nadležnost za predmete o otmici djeteta

²⁰ Odluka Suda EU od 1. 7. 2010. – Rs. C211/10 PPU – *Doris Povse/Mario Alpago*, *Službeni list EU* 2010, C 234/16; *FamRZ* 2010,1229; H. P. Mansel, K. Thorn, R. Wagner, “Verstärkte Zusammenarbeit als Motor der Vereinheitlichung?“, *IPRax* 1/2011, 23.

²¹ Odluka Suda EU od 11. 7. 2008. – Rs. C-195/08 PPU. <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:62008CJ0195:DE:HTML>, 5. oktobar 2018.

²² Prijedlog Uredbe, COM (2016) 411 final, 10.

na ograničen broj sudova kako bi se osiguralo da o zahtjevima za predaju odlučuju suci s iskustvom u toj vrlo specifičnoj vrsti postupka. U Prijedlogu Uredbe se određuje rok za donošenje odluke o predaji djeteta. Uredbom Bruxelles IIa, također, zahtijevalo se brzo postupanje i obaveza da sud donese odluku najkasnije šest tjedana od dana podnošenja zahtjeva (čl. 12. st. 3.). Međutim, nije bio predviđen rok u kojem bi centralni organi trebali obaviti svoj dio posla, a bilo je nejasno je li šest sedmica predviđeno za cjelokupni postupak ili samo za donošenje odluke u prvom stupnju. Prijedlog Uredbe riješio je ovu dilemu uvođenjem rokova 6+6+6 sedmica – 6+6 sedmica za postupke pred prvostupanjskim odnosno drugostupanjskim sudom (čl. 23.), te 6 sedmica za središnje organe (za zaprimanje i obradu zahtjeva, lociranje protustranke i djeteta, promicanje posredovanja bez odugovlačenja postupka te upućivanje podnositelja zahtjeva na kvalificiranog odvjetnika ili pokretanje postupka pred sudom - ovisno o nacionalnom pravnom sistemu).²³ Dakle, 18 sedmica za sve relevantne faze umjesto sadašnjih 165 dana koliko traje prosječan postupak.²⁴ Sudovima bi se tako postavilo realnije vremensko ograničenje kako bi se zaštitilo pravo protustranke na pošteno suđenje, a samo suđenje trajalo bi što je realno moguće kraće. Nadalje, Prijedlogom Uredbe moguće je samo jednom uložiti pravni lijek protiv odluke o predaji, a sudac se izričito poziva da razmotri treba li odluka kojom se nalaže predaja biti privremeno izvršiva (čl. 25. st. 3.).

2.3. Smještaj djeteta u drugoj državi članici

U Uredbi Bruxelles IIa navedene su posebne odredbe o smještaju djeteta u ustanovu za brigu ili kod udomitelja u drugu državu članicu. Prema čl. 56 ako sud određene države članice razmatra smještaj djeteta u drugu državu članicu te je potrebna intervencija javnih organa u državi primateljici za domaće slučajeve smještaja djeteta, sud se mora savjetovati sa središnjim tijelom ili drugim nadležnim tijelom u državi primateljici i dobiti pristanak nadležnog tijela u toj državi članici prije donošenja odluke o smještaju. Budući da su postupci za savjetovanje i pristanak uređeni nacionalnim pravom države članice primateljice, primjenjuju se različiti unutarnji postupci država članica, što dovodi do problema vezanih za provođenje potrebnih mjera, dužinu postupka, a sve se negativno odražava na pravnu sigurnost djeteta.²⁵ Stoga se novim rješenjima nastojao stvoriti jedinstven pravni pro-

²³ Prijedlog Uredbe, COM (2016) 411 final, 10.

²⁴ Statistička analiza zahtjeva podnesenih 2008. u skladu s Haškom konvencijom od 25. listopada 1980. o građanskim aspektima međunarodne otmice djeteta – Dio II. – Regionalno izvješće, prel. dok. br. 8B ažuriran u studenome 2011. za Posebnu komisiju u lipnju 2011, 10–12, dostupno na <https://assets.hcch.net/upload/wop/abduct2011pd08be.pdf>, 5. oktobar 2018.

²⁵ H. P. Mansel, K. Thorn, R. Wagner, (2015), 9.

stor unutar koga će se primjenom ujednačenog postupka omogućiti brža i učinkovitija primjena odredaba o smještaju djeteta u drugu državu.²⁶ Prema čl. 65. Prijedloga Uredbe kada nadležni organ razmatra smještaj djeteta u ustanovu za brigu ili u udomiteljsku porodicu u drugoj državi članici, najprije dobiva pristanak nadležnog organa u toj drugoj državi članici te će u tu svrhu taj organ, putem središnjeg organa svoje države članice, prenijeti središnjem organu države članice u koju dijete treba smjestiti zahtjev za pristanak koji uključuje izvještaj o djetetu zajedno s razlozima predloženog smještaja ili pružanja pomoći. Postupak dobivanja pristanka uređeno je prema nacionalnom pravu države koja prima zahtjev. Kako bi se postupak smještaja djeteta u drugoj državi ubrzao i odvijao bez nepotrebnih odugovlačenja određen je rok od najkasnije dva mjeseca u kojem središnji organ koje prima zahtjev prenosi odluku o dodjeli ili odbijanju pristanka središnjem organu koje podnosi zahtjev. Dakle, i dalje ostaje da bez pristanka nadležnog organa u državi u koju dijete treba smjestiti, neće se moći donijeti odluka u državi koja razmatra smještaj djeteta u ustanovu za brigu ili u udomiteljsku porodicu u drugoj državi članici.

2.4. Zahtjev za egzekvaturu i stvarno izvršenje odluke

Europska komisija je u svom Izvješću iz 2014. godine egzekvaturu, odnosno postupak kojim se odluka donesena u drugoj državi članici proglašava izvršivom, okarakterizirala kao složen, dug i skup postupaka, posebno s obzirom na sudske odluke koje se odnose na roditeljsku odgovornost te pledirala za ukidanje egzekvature za sve odluke obuhvaćene područjem primjene Uredbe Bruxelles IIa.²⁷ Time bi se izbjegle kontradiktorne situacija u kojima država članica na temelju Uredbe mora priznati prava na kontakt, dok istovremeno, u istoj presudi, može odbiti priznanje prava na starateljstvo.²⁸ Naime, prema rješenjima Uredbe Bruxelles IIa, u drugim područjima osim prava na kontakt i povratak djeteta u određenim slučajevima otmice, priznanju se i dalje može protiviti na osnovama navedenima u Uredbi (čl. 23.) te se mora dobiti potvrda izvršivosti (čl. 28.) prije nego sudska odluka može biti izvršena u drugoj državi članici. Osim toga, institut „javni poredak“ kao osnova za nepriznanje odluke rijetko se koristio, u situacijama kada je sudska odluka donesena, a da djetetu nije bilo omogućeno saslušanje.²⁹ Ukidanjem egzekvature slijedio bi se trend

²⁶ Izvješće Komisije od 15. 4. 2014., COM(2014) 225 final, 16.

²⁷ Izvješće Komisije od 15. 4. 2014., COM(2014) 225 final, 10.

²⁸ Ch. Kohler W. “Pintens, Entwicklung im europäischen Personen- und Familienrecht 2013-2014“, *FamRZ* 18/2014, 1502.

²⁹ U vezi s tim, do posebnih poteškoća dolazi zbog činjenice da države članice imaju različita pravila kojima se uređuje saslušanje djeteta. Izvješće Komisije od 15. 4. 2014., COM(2014) 225 final, 10.

već prihvaćen u novoj Uredbe Bruxelles I³⁰ i čl. 17. Uredbe o izdržavanju.³¹ Stoga, Prijedlogom Uredbe ukinuta je egzekvatura, ali su se zadržala odgovarajuća jamstva (razlozi za nepriznavanje i osporavanje izvršenja ili određenih izvršnih mjera) na koje bi se tuženi roditelj pozvao u fazi izvršenja u državi članici izvršenja. Prema čl. 30. Prijedloga Uredbe odluka u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću djeteta, koja je donesena u državi članici i koja je u toj državi članici postala izvršiva, izvršiva je i u drugim državama članicama bez potvrde izvršivosti. Uz ovu odluku, sudac je obavezan izdati potvrdu (koristeći se obrascem iz Priloga II), koja se tiče poštivanja temeljnih procesnih standarda (čl. 53.). Potvrda se može, na zahtje, ispraviti ako zbog bitnih grešaka postoji neusklađenost između odluke i potvrde, odnosno povući, ako je očito pogrešno izdana, uzimajući u obzir zahtjeve utvrđene ovom Uredbom (čl. 54.). Postupak izvršenja uređuje se pravom države u kojoj se zahtijeva izvršenje (čl. 31.), s tim da je, uvođenjem metodološki inovativnih rješenja – pravila o prilagođavanju i transpoziciji³² odluke s ciljem njenog „bezbolnijeg“ provođenja u državi izvršenja (čl. 33.),³³ učinjen značajan korak u pravcu bržeg i učinkovitijeg izvršenja mjera i naloga propisanih u sudskoj odluci. S obzirom da ukidanje egzekvature ide na štetu protivnika izvršenja odluke, Prijedlogom Uredbe predviđen je specijalni postupak odbijanja izvršenja u skladu s čl. 42. Jedan od razloga odbijanja izvršenja odluke jeste i javni poredak. Naime, uvodi se specijalna klauzula javnog poretka kojom se pozivom na najbolji interes djeteta može odbiti izvršenje odluke. U čl. 40. st. 2. Prijedloga Uredbe propisano je da se izvršenje odluke može odbiti na zahtjev osobe protiv koje se traži izvršenje ako bi, na temelju promijenjenih okolnosti od donošenja odluke, izvršenje očito bilo u suprotnosti s javnim poretkom u državi članici zbog postojanja jednog od sljedećih razloga: a) dijete dovoljne starosti i zrelosti sad se u tolikoj mjeri protivi da bi izvršenje

³⁰ Uredba (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. 12. 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, *Službeni list EU L 351/1* od 20. 12. 2012.

³¹ Uredba Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja, *Službeni list EU L 7/1* od 10. 1. 2009. Čl. 17. Ukidanje egzekvature 1. Odluka donesena u državi članici koju obvezuje Haški protokol iz 2007. priznaje se i u drugoj državi članici bez potrebe pokretanja posebnog postupka i bez mogućnosti ukidanja njezina priznavanja.

³² Više o transpoziciji u: Z. Meškić, S. Đorđević, *Međunarodno privatno pravo I – opći dio*, Sarajevo 2016, 171–177.

³³ Čl. 33. Prijedloga Uredbe: 1. „Prema potrebi, sudovi države članice izvršenja mogu navesti potrebne pojedinosti za izvršenje i napraviti sve prilagodbe potrebne za izvršenje odluke, uz uvjet da se poštuju bitni elementi odluke...” 2. „Ako odluka uključuje mjeru ili nalog koji nisu poznati u pravu države članice izvršenja, sudovi te države članice prilagođavaju tu mjeru ili taj nalog, koliko je to moguće, u mjeru ili nalog koji su poznati u pravu te države članice, imaju istovrijedne učinke te se njima nastoji ostvariti slične ciljeve i interese. Takva prilagodba ne smije imati učinke veće od onih predviđenih pravom države članice porijekla.”

bilo u očitoj neskladu s interesom djeteta, b) druge su se okolnosti u tolikoj mjeri promijenile od donošenja odluke da bi njezina provedba sad bila u očitoj neskladu s interesom djeteta. Na ovaj način se načelo najboljeg interesa djeteta još jednom postulira kao osnovno načelo kojeg se moraju pridržavati svi organi kada donose odluke vezane za djecu.³⁴

2.5. Saslušanje djeteta

Uredba Bruxelles IIa slijedi načelu da se u postupcima povezanim s roditeljskom odgovornošću mišljenje djeteta mora uzeti u obzir, ako je to primjerenost s obzirom na dob i zrelost djeteta te u skladu s njegovim interesima.³⁵ Teškoće se javljaju jer države članice imaju različita pravila za saslušanje djeteta. Ako države članice u kojoj se traži izvršenje odluke ima strože standarde za saslušanje djeteta nego država članica donošenja odluke, pozivom na čl. 23. tač. b., može se odbiti priznavanje i egzekvatura odluke, ako saslušanje djeteta nije u skladu s njihovim standardima. Osim toga, važnost saslušanja djeteta nije naglašena u Uredbi Bruxelles IIa općenito za sve predmete u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, nego samo za postupke predaje djeteta (čl. 11. st. 2.). Upravo se to željelo izmijeniti i uvesti obavezu saslušanja djeteta u svim postupcima povezanim s roditeljskom odgovornošću. Tako je u čl. 20. Prijedloga Uredbe propisano da organi države članice trebaju osigurati da dijete koje je u stanju oblikovati vlastita mišljenja dobije stvarnu priliku da slobodno izrazi ta mišljenja tijekom postupka te da će organ uvažiti djetetovo mišljenje u skladu s njegovom dobi i zrelošću te zabilježiti svoja razmatranja u odluci. Obaveza saslušanja djeteta naglašena je i u čl. 24. Prijedloga Uredba kada se radi o postupcima za predaju u skladu s Haškom konvencijom iz 1980. Iako je obaveza saslušanja djeteta navedena u Europskoj konvenciji o zaštiti ljudskih prava, smatra se da je ona preciznije i konkretnije određena u Prijedlogu Uredbe te da bi bilo prikladnije govoriti o „obavezi organa da saslušaju dijete“ nego o „pravu djeteta da bude saslušano“.³⁶ Načini saslušanja djeteta nisu određeni Prijedlogom Uredbe - hoće li dijete saslušati sudac osobno ili posebno osposobljen stručnjak koji će kasnije izvijestiti sud, ili hoće li dijete biti saslušano u sudnici ili drugdje (Preambula 23), već je to prepušteno nacionalnim zakonodavcu.

2.6. Suradnja između središnjih organa

Suradnja između središnjih organa u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću ključna je za učinkovitu provedbu Uredbe Bruxelles IIa. Ova

³⁴ To je i u skladu s čl. 24. Povelje Europske unije o temeljnim pravima, *Službeni list EU* C 303/1, od 12. 12. 2007.

³⁵ Izvješće Komisije od 15. 4. 2014., COM(2014) 225 final, 2

³⁶ M. P. Weller, 227.

suradnja pokazala se vrlo korisnom u vezi sa slučajevima prekogranične otmice djece. U vezi s tim slučajevima, u Stokholmskom je programu izričito spomenuto da bi se, osim učinkovite provedbe postojećih pravnih instrumenata u tom području, trebala razmotriti i mogućnost korištenja porodičnog mirenja na međunarodnoj razini, uzimajući u obzir dobru praksu u državama članicama.³⁷ Međutim nejasan tekst člana kojim se utvrđuje pomoć koju središnja tijela moraju pružiti u specifičnim predmetima koji se odnose na roditeljsku odgovornost (čl. 54.) zbog čega dolazi do kašnjenja koja su štetna za interes djece, dovela su uspostavljanja posebnog Poglavlja V koji nosi naziv Suradnja između središnjih organa u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, u kojem je detaljno uređena ova suradnja. Prijedlogom Uredbe propisano je da svaka država članica određuje jedno ili više središnjih organa za pomoć pri primjeni ove Uredbe u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću te navodi geografsku i funkcijsku nadležnost svakog organa (čl. 60.). Također, države članice su obavezne osigurati da središnji organi imaju dovoljne financijske i ljudske resurse kako bi mogle izvršavati dodijeljene im obaveze (čl. 61.). Nadalje, detaljno su opisane opće zadaće središnjih organa, suradnja u posebnim predmetima koji se odnose na roditeljsku odgovornost te suradnja u prikupljanju i razmjeni informacija. Tako npr. prije nego što donese odluku o roditeljskom staranju djeteta koje se trenutno nalazi u njegovoj nadležnosti, sud države članice može preko središnjih organa zatražiti informacije o tome jesu li pokrenuti postupci u drugoj zemlji te zatražiti preslike odluka kojima se nalažu zaštitne mjere za drugu djecu iz iste porodice te socijalne izvještaje o braći i sestrama i njihovu međusobnu odnosu ili o roditelju koja su važna za postupak u tijeku (čl. 64.). Kako be se osiguralo učinkovitije postupanje u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću određen je rok od najkasnije dva mjeseca u kojem se zatražene informacije prenose središnjem organu ili nadležnom tijelu države članice koja podnosi zahtjev.

3. BRAČNI PREDMETI

Europska komisija je „oprezno pozitivno“³⁸ ocijenila funkcioniranje Uredbe Bruxelles IIa³⁹ u dijelu koji se odnosi na bračne predmete, ali i na-

³⁷ Izvješće Komisije od 15. 4. 2014., COM(2014) 225 final, 11.

³⁸ Ch. Kohler, W. Pintens, “Entwicklung im europäischen Personen- und Familienrecht 2013-2014“, *FamRZ* 18/2014, 1501.

³⁹ U izvješću stoji: „Uredba je instrument koji dobro funkcionira i kojim su građanima donesene znatne koristi. Uredbom je olakšano rješavanje sve većeg broja prekograničnih sporova o bračnim sporovima i stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću preko opsežnog sustava pravila o nadležnosti, učinkovitog sustava suradnje među središnjim tijelima država članica, sprječavanja paralelnih sudskih postupaka i slobodnog protoka sudskih odluka, autentičnih isprava i sporazuma“, 16.

vela da bi se postojeća pravila mogla poboljšati. Ovdje se, prije svega, misli na pravila o međunarodnoj nadležnosti kojima je pojednostavljen pravni okvir, ali ona i dalje izazivaju određene poteškoće. Naime, područje primjene Uredbe 2201/2003 ne preklapa se s područjem primjene Uredbe Rim III o pravu mjerodavnom za razvod braka (u daljem tekstu Uredba Rim III).⁴⁰ Dok se Uredba Bruxelles IIa primjenjuje u svim državama članicama (Danska je uvijek izuzeta), Uredba Rim III primjenjuje se samo u njih 16, tako da u ostalim državama članicama i dalje važe njihova nacionalna pravila. Zbog toga izbor mjerodavnog prava ovisi o nadležnom sudu. Alternativno, a ne hijerarhijski postavljeni kriteriji za određivanje međunarodne nadležnosti u Uredbi Bruxelles IIa, te neusklađenost kolizionih pravila potiču *forum shopping*, odnosno daje mogućnost jednom od bračnih partnera da krene u „juriš na sud“, odnosno zatražiti razvod braka prije drugog bračnog partnera kako bi primjenom povoljnijeg prava u postupku razvoda braka zaštitio svoje interese.⁴¹ Time se smanjuje mogućnost mirnog rješenja spora i, možda, pomirenja. Nadalje, Uredba Bruxelles IIa ne predviđa mogućnost sporazumnog izbora nadležnog suda, mada bi se time mogla dopuniti rješenja o voljnom izboru mjerodavnog prava predviđena u Uredbi Rim III. Europska komisija je još 2006. godine iznijela prijedlog za izmjenu Uredbe Bruxelles IIa⁴² kojim je zagovarala mogućnost voljnog izbora nadležnog suda,⁴³ mogućnost koja je u međuvremenu prihvaćena u Uredbi o izdržavanju⁴⁴ i Uredbi o nasljeđivanju.⁴⁵ Kao što je to učinjeno u spomenutim uredbama, i u bračnim sporovima bi sporazumom bračnih partnera bilo moguće sinkronizirati

⁴⁰ Uredbe Vijeća (EU) br. 1259/2010 o provedbi pojačane suradnje u oblasti izbora mjerodavnog prava za razvod i rastavu braka, *Službeni list EU L* 343, od 29. 10. 2010.

⁴¹ Izvješće Komisije od 15. 4. 2014., COM(2014) 225 final, 4. i 5.

⁴² Prijedlog za izmjenu Uredbe Bruxelles IIa koji se odnosio na nadležnost u bračnim sporovima i uvođenje pravila o izboru mjerodavnog prava od 17. 7. 2006., COM (2006.) 399 final.

⁴³ Bračni partneri mogu postići sporazum o nadležnom sudu, odnosno izabrati sud one države s kojom su u najbližoj vezi. Sukladno čl. 1. st. 2. prijedloga za izmjenu Uredbe 2201/2003 uvodi se u Uredbu 2201/2003 novi čl. 3a koji u st. 1. precizira kada postoji najbliža veza. Najbliža veza, odnosno njezina indicija postoji u sljedećim slučajevima:

- a) kada postoji jedan od kriterija nadležnosti predviđen u čl. 3. Uredbe 2201/2003, ili
- b) kada su bračni partneri imali posljednje zajedničko boravište za razdoblje od najmanje tri godine u jednoj od država članica, ili
- c) kada jedan od bračnih partnera posjeduje državljanstvo jedne od država članica, odnosno domicil u slučaju Ujedinjenog Kraljevstva i Irske.

⁴⁴ Uredba Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. 12. 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu izdržavanja, *Službeni list EU L* 7/1, od 10. 1. 2009., čl. 4.

⁴⁵ Uredba (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. 7. 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju, *Službeni list EU L* 201/107, od 27. 7 2012., čl. 5.

međunarodnu nadležnost i mjerodavno pravo te zadovoljiti potrebu za povećanjem pravne sigurnosti i predvidivosti prava. Na žalost, ovaj prijedlog nije prihvaćen ni u novom Prijedlogu Uredbe. Ako se iz pravila Uredbe Bruxelles IIa ne može uspostaviti nadležnost suda države članice, pristup bračnih partnera sudu države članice ovisi o njezinim unutarnjim pravilima. Radi se o pravilima o supsidijarnoj nadležnosti kojima bi svakako trebalo dodati i pravila o „nadležnosti iz nužde“ (*forum necessitatis*).⁴⁶ Iako je kritizirano što pravila o „nadležnosti iz nužde“ nisu sadržana u Uredbi Bruxelles IIa, te je u Izvješću Europske komisije navedeno da bi bilo dobro unijeti ih po uzoru na Uredbu o nasljeđivanju, Prijedlog Uredbe ne sadrži mogućnost određivanja nadležnosti u bračnim predmetima.⁴⁷ Na žalost, propuštena je mogućnost da se uvođenjem sporazumnog izbora nadležnog suda i pravila o „nadležnosti iz nužde“ riješi niz situacija u kojima bračni partneri ne mogu uspostaviti nadležnost suda u jednoj državi članici zato što su npr. državljanici različitih država, a žive u državi članici čije državljanstvo ne posjeduju, ili u nekoj trećoj državi.⁴⁸

Prijedlog Uredbe nije izvršio značajnije intervencije u bračnim predmetima, što je propuštena šansa s obzirom na korisne prijedloge iz Prijedloga za izmjenu Bruxelles IIa iz 2006, prijedloga Komisije o nadležnosti, mjerodavnom pravu te priznanju i izvršenju odluka u pogledu bračne imovine⁴⁹ te rješenja sadržana u Uredbi o izdržavanju i Uredbi o nasljeđivanju, koja su mogla bi poslužiti kao model za poboljšanje postojećih pravila o nadležnosti u bračnim sporovima.⁵⁰

4. PODRUČJE PRIMJENE

Područje primjene Uredbe Bruxelles IIa kao uostalom i svakog pravnog izvora možemo razlikovati prema sadržaju koji uređuje (*ratione materiae*), prostoru na koji se primjenjuje (*ratione loci*), vremenu od kojeg se primjenjuje

⁴⁶ Prijedlog za izmjenu Uredbe Bruxelles IIa iz 2006. predviđao je mogućnost da sud u državi članici bude nadležan i u slučaju da nijedan bračni partner nema trenutno redovno boravište u toj državi ili da bračni partneri nemaju zajedničko državljanstvo te države, ako su bračni partneri imali u toj državi ranije zajedničko redovno boravište za razdoblje od najmanje tri godine, ili ako jedan od bračnih partnera posjeduje državljanstvo te države, odnosno domicil u slučaju Ujedinjenog Kraljevstva i Irske – čl. 7.

⁴⁷ H. P. Mansel, K. Thorn, R. Wagner, “Europäisches Kollisionsrecht 2016: Brexit ante portas“, *IPRax* 1/2017, 9.

⁴⁸ Pogledati primjere, posebice 3. i 4., navedene u Zelenoj knjizi o mjerodavnom pravu i nadležnosti u postupcima razvoda braka (Grünbuch über das anzuwendende Recht und die gerichtliche Zuständigkeit in Scheidungssachen) KOM (2015) 82 endg. od 14. 3. 2005.

⁴⁹ Prijedlog Komisije o nadležnosti, mjerodavnom pravu te priznavanju i izvršenju odluka u pogledu režima bračne imovine, COM(2011) 126.

⁵⁰ Izvješće Komisije od 15. 4. 2014., COM(2014) 225 final, 6.

njuje (*ratione temporis*) te prema osobama na koje se primjenjuje (*ratione personae*). Prijedlog Uredbe ne sadrži nikakve izmjene u tom pogledu što zahtjeva određene kritike.

U pogledu područja primjene *ratione materiae* nejasno je status privatnopravnih odluka koje u državi članici (ili trećoj državi) donošenja odluke nemaju od državne vlasti priznat konstitutivni učinak. Ovo posebno imajući u vidu nova rješenja o razvodu braka u Italiji i Španjolskoj. Naime, prema talijanskom zakonu moguće je davanje izjave o razvodu braka pred gradonačelnikom u slučaju sporazumnog razvoda braka,⁵¹ dok španjolsko zakonodavstvo predviđa mogućnost da bračni partneri bez djece sklope sporazum o razvodu braka pred državnim Sl.kom ili notarom.⁵² Radi se o odlukama kojim je nadležni organ sudjelovao samo deklaratorno, jer se njegova dužnost svodi na registriranje ili potvrdu odluku, bez utjecaja na njen sadržaj. Širu pažnju na ovu problematiku skrenuo je i slučaj o kojem je odlučivao Sud EU u postupku prethodnog odlučivanja na upit Saveznog pokrajinskog sud München, a vezano uz priznanje sirijske privatne odluke o razvodu braka.⁵³ Njemački sud je smatrao da se radi o kolizionopravnom priznanju koje se treba podvrgnuti rješenjima Uredbe Rim III,⁵⁴ ali se zbog određenih nejasnoća obratio Sudu EU.⁵⁵ Sud EU se oglasio „očito nenadležnim“ navodeći da se u ovom predmetu radi o priznanju privatne odluke o razvodu braka koja je donesena u trećoj državi, te da se ne mogu primijeniti odredbe Uredbe Rim III jer ona sadrži kolizivne norme, ali ni odredbe Uredbe Bruxelles IIa jer ona sadrži rješenja o priznanju odluka koje su donesene u drugoj državi članici (tač. 18.–2. Odluke Suda EU). Nakon ove odluke prevladavajuće mišljenje u teoriji bilo je da Sud EU nije shvatio termin „kolizionopravno priznanje“ strane privatne odluke, za koje je prema njemačkom

⁵¹ Radi se o čl. 12. Zakona br. 132 od 12. 9. 2014., M.G.C. Wiedemann, D. Henrich, “Neue Trennungs- und Scheidungsverfahren in Italien“, *FamRZ* 15, 2015, 1254.

⁵² Radi se o čl. 82. *Código Civil* (izmjene su učinjene Zakonom 15/2015 od 2. 7. 2015.), D. Henrich, “Privatscheidung in Spanien“, *FamRZ* 18/ 2015, 1572.

⁵³ Odluka Suda EU od 12. 5. 2016., Rs. C-281/15, Soha Sahyouni/Raja Mamisch, <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=178482&pageIndex=0&doclang=DE&mode=req&dir=&occ=first&part=1>, 12. oktobar 2018.

⁵⁴ Entscheidung No. 914 OLG München – AEUV Art. 267; Rom III-VO Art. 1. 10; *FamFG* § 107., *FamRZ* 18, 2015, 1616.

⁵⁵ Sud u München postavio je sljedeća pitanja: 1. Primjenjuje li se Uredba Rim III i na privatne odluke o razvodu braka? 2. Ako je odgovor na prvo pitanje potvrđan, a) Primjenjuje li se čl. 10. Uredbe Rim III na sposobnost odluke da bude priznata?, b) Ako je odgovor na pitanje pod a) potvrđan, 1) Radi li se o apstraktnom tumačenju norme stranog prava koja bračnim partnerima ne odobrava jednak pristup razvodu na temelju spola, 2) Ili je važenje norme stranog prava ovisno o rezultatu koji u konkretnom slučaju proizvodi dotična norma. c) Ako je odgovor na pitanje pod 2. b) potvrđan, je li suglasnost diskriminirane supruge s razvodom – odobren u obliku prihvaćanja naknade – razlog da se norma ne primijeni?

pravu mjerodavno domaće koliziono brakorazvodno pravo,⁵⁶ već je smatrao da se radi o „procesnopravnom priznanju“.⁵⁷ Ova odluka Suda EU može se razumjeti tako da u odnosu na privatne odluke o razvodu braka postoji dualizmu između Uredbe Rim III i Uredbe Bruxelles IIa.⁵⁸ To bi značilo da privatne odluke iz država članica donesene uz deklaratorno sudjelovanje organa trebaju biti podvrgnute procesnopravnom priznanju iz čl. 21. Uredbe Bruxelles IIa,⁵⁹ što bi bilo posebno značajno imajući u vidu novu tendenciju u razvoju brakorazvodnog prava, vidljivu kroz izmjenene talijanskog i španjolskog zakonodavstva. Čisto privatne odluke, koje ne predviđa niti jedna država članica, bile bi podvrgnute kolizionopravnom priznanju, odnosno kolizionim normama sadržanim u nacionalnom zakonu ili Uredbi Rim III.

Uredba Bruxelles IIa nije definirala pojam braka, ali se smatra da se odnosi samo na klasičan monogaman brak, brak između žene i muškarca. U tom kontekstu, interesantan je položaj istospolnih brakova, odnosno pitanje ulazi li razvod istospolnog braka u područje njene primjene. Ovo stoga jer sve veći broj država omogućavaju osobama istog spola da stupe u brak.⁶⁰ Uzmemo li za primjer Nizozemsku, koja predviđa jednaku mogućnost sklapanja braka i za osobe različitog spola i za osobe istog spola, onda bi, prema nekim autorima, i nizozemski istospolni brakovi trebali biti u području primjene Uredbe. Katharine Boele-Woelki smatra da odluka o razvodu istospolnog braka izrečena u Nizozemskoj treba biti, prema pravilima Uredbe Bruxelles IIa, automatski priznata u drugim državama članicama Europske unije.⁶¹ Također, Christian Kohler i Walter Pintnes navode da sud u jednoj državi članice ne bi smio odbiti priznanje razvoda valjano zaključenog istospolnog braka u drugoj državi članici s obrazloženjem da domaće pravo

⁵⁶ Ch. Kohler, W. Pintnes, “Entwicklung im europäischen Personen- und Familienrecht 2014–2015“, *FamRZ* 18/2015, 1543.

⁵⁷ T. Helms, “Anwendbarkeit der Rom III-VO auf Privatscheidungen?, Anmerkung zum Beschluss des Europäischen Gerichtshofs (Erste Kammer) v. 12.5.2016 - C-281/15 (Sahyouni)“, *FamRZ* 14/2016, 1134.

⁵⁸ M. P. Weller, 231.

⁵⁹ *Ibid.*

⁶⁰ Više o tome u: A. Duraković, „Kolizionopravna problematika istospolnih zajednica života“, *Zbornik radova „Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse“*, Mostar 2014.

⁶¹ K. Boele-Woelki, “Brüssell II: Die Verordnung über die Zuständigkeit und die Anerkennung von Entscheidungen in Ehesachen ZfRV 4“, 2001, 127. Prema njezinu mišljenju, iako se ni bivša, a ni sadašnja uredba ne odnose na istospolne brakove, postoji argument koji ide u prilog uključivanja i istospolnih brakova: države, prije svega one koje predviđaju mogućnost da osobe istog spola stupe u brak ili registriranu zajednicu, ništa ne sprječava da u područje primjene uključe i istospolne brakove i tretiraju heteroseksualne i homoseksualne brakove na jednak način. B. Verschaegen, “Critical appraisal of the Brussels IIa regulation“, *Zbornik radova: „Regionalna saradnja u oblasti građanskog sudskog postupka sa međunarodnim elementom“*, Banja Luka 2009, 22.

ne poznaje taj institut.⁶² Svoje stanovište obrazlažu pozivanjem na zabranu diskriminacije iz čl. 21.⁶³ Povelje EU o temeljnim pravima u vezi s njenim čl. 51,⁶⁴ te slobodu kretanja građana Europske unije propisanu u čl. 21. Ugovora o funkcioniranju Europske unije.⁶⁵ Stoga smatraju da je trebalo precizirati da se Prijedlog Uredbe odnosi i na istospolne brakove.⁶⁶

U pogledu područja primjene *ratione loci* postoje određena otvorena pitanja. Nejasno je, ako i kako se sudovi država članica trebaju proglašiti nenadležnim u korist sudova iz trećih država. Prema čl. 17. Uredbe Bruxelles IIa ako je pokrenut postupak pred sudom države članice u predmetu za koji taj sud nije nadležan prema odredbama ove Uredbe, nego je za njega nadležan sud druge države članice, taj sud se, po službenoj dužnosti, proglašava nenadležnim. Kao što vidimo ne spominju se sudovi trećih država, pa je nejasno šta ako se dijete preseli u neku treću državu. Ovo pitanje vezano je i za djelovanje litispendinga u situaciji kada se radi o sudu treće države: treba li sud države članice voditi računa o tome da je ranije pokrenut postupak pred sudom neke treće države sasvim je nejasno.⁶⁷ Naime, čl. 19. Uredbe Bruxelles IIa govori samo o tome da sud države članice pred kojim je postupak započeo kasnije s njim zastaje, po službenoj dužnosti, dok se ne utvrdi nadležnost suda države članice pred kojim je postupak započeo ranije. S druge strane, engleski apelacijski sud je u jednom indijsko-britanskom slučaju pozivajući se na princip *forum non conveniens* potvrdio i dopustio zastoj engleskog postupka razvoda braka u korist ranije pokrenutog indijskog.⁶⁸ Bilo bi potrebno na jedinstven način urediti ovo pitanje, a

⁶² Ch. Kohler, W. Pintens, “Entwicklungen im europäischen Personen- und Familienrecht 2015-2016“, *FamRZ* 18/2016, 1515.

⁶³ Čl. 21. Povelje EU o temeljnim pravima: Zabranjuje se svaka diskriminacija na bilo kojoj osnovi kao što je spol, rasa, boja kože, etničko ili socijalno podrijetlo, genetske osobine, jezik, religija ili uvjerenje, političko ili bilo kakvo drugo mišljenje, pripadnost nacionalnoj manjini, imovina, rođenje, invaliditet, dob ili spolna orijentacija.

⁶⁴ Čl. 51. Povelje EU o temeljnim pravima: Odredbe ove Povelje odnose se na institucije, tijela, urede i agencije Unije, uz poštovanje načela supsidijarnosti, te na države članice samo kada provode pravo Unije. Oni stoga moraju poštovati prava i držati se načela te promicati njihovu primjenu u skladu sa svojim ovlastima i poštujući ograničenja nadležnosti Unije koje su joj dodijeljene u Ugovorima.

⁶⁵ Ugovor o funkcionisanju Europske unije, *Službeni list EU C* 202/1, od 7. 6. 2016.

⁶⁶ Ch. Kohler, W. Pintens, (2016), 1515. Plediraju za jasnije određenje u preambulama Prijedloga Uredbe.

⁶⁷ Ch. Kohler, W. Pintens, (2014), 1502.

⁶⁸ Engl. Court of Appeal (Civil Division) 18. 10. 2013. EWCA Civ 1255 – Mittal v. Mittal, Odluka Suda EU u predmetu Owusu se ne može primijeniti na Uredbu 2201/2003. U ovom slučaju vrijedi princip *forum non conveniens*. [http://www.bailii.org/cgi-bin/markup.cgi?doc=/ew/cases/EWCA/Civ/2013/1255.html&query=title+\(+mittal+\)&method=boolean](http://www.bailii.org/cgi-bin/markup.cgi?doc=/ew/cases/EWCA/Civ/2013/1255.html&query=title+(+mittal+)&method=boolean), 25. decembar 2015.

kao primjer može poslužiti čl. 33. Uredbe Bruxelles Ia,⁶⁹ koji predviđa da, u određenim situacijama, kada pred sudom treće države teče postupak u vrijeme kada je pred sudom države članice pokrenut postupak u vezi s istim predmetom spora i između istih stranaka kao što je postupak pred sudom treće države, sud države članice može zastati s postupkom.

5. ZAKLJUČAK

Uredba Bruxelles IIa smatra se temeljem pravosudne suradnje u porodičnim predmetima u Europskoj uniji. Njome su uspostavljena jedinstvena pravila o nadležnosti za razvod, rastavu i poništaj braka te pravila za spore o roditeljskoj odgovornosti u međunarodnim situacijama te olakšano slobodano kretanje odluka, isprava i sporazuma propisivanjem odredaba o njihovu priznavanju i izvršenju u drugim državama članicama. Kao i svaki drugi komunitarni instrumenti, njena rješenja podliježu provjeri kako bi se utvrdili eventualni nedostaci u trenutačnom funkcioniranju. Europska komisija podnijela je Izvješće u kojem je istakla da je Uredba Bruxelles IIa instrument koji dobro funkcionira, ali da je njena primjena u praksi pokazala određene slabosti, koje je potrebno otkloniti te je prezentirala Prijedlog Uredbe u kojem je navela da su predmeti povezane s roditeljskom odgovornošću prouzročile određene probleme te ih je potrebno hitno rješavati, dok je u bračnim predmetima utvrđen tek ograničen broj dokaza o postojećim problemima te se pledira za zadržavanje status quo stanja. Svi navedeni prijedlozi imaju za cilj unaprijediti postojeća rješenja te dalje razvijati europsko područje pravde i temeljnih prava zasnovano na uzajamnom povjerenju uklanjanjem preostalih zapreka slobodnom optjecaju sudskih odluka u skladu s načelom uzajamnog priznavanja te bolje štititi interese djeteta pojednostavnjenjem postupaka i povećanjem njihove učinkovitosti. Bosna i Hercegovina ima obavezu da postojeće zakonodavstvo uskladi s onim u Eu-

⁶⁹ Uredba (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. 12. 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, *Službeni list EU* 351/1 od 20. 12. 2012., čl. 33.: Kada se nadležnost temelji na čl. 4. ili na čl. 7., 8. ili 9., a pred sudom treće države teče postupak u vrijeme kada je pred sudom države članice pokrenut postupak u vezi s istim predmetom spora i između istih stranaka kao što je postupak pred sudom treće države, sud države članice može zastati s postupkom ako: (a) se očekuje da sud treće države donese odluku koju je moguće priznati i, prema potrebi, izvršiti u toj državi članici; i (b) sud države članice smatra da je zastoj postupka potreban zbog pravilnog sudovanja. 2. Sud države članice može nastaviti postupak u svako doba ako: (a) se s postupkom pred sudom treće države zastalo ili je prekinut; (b) sud države članice smatra da postupak pred sudom druge države članice vjerojatno neće biti okončan u razumnom roku; ili (c) je nastavak postupka potreban zbog pravilnog sudovanja. 3. Sud države članice obustavlja postupak ako je postupak pred sudom treće države okončan i donesena je sudska odluka koju je moguće priznati i prema potrebi izvršiti u toj državi članici. 4. Sud države članice primjenjuje ovaj članak na zahtjev jedne od stranaka ili ako je to moguće prema nacionalnom pravu, po službenoj dužnosti.

ropskoj uniji što se i zahtijeva Sporazumom o stabilizaciji i pridruživanju, te je bitno da nadležni organi ali i ovdašnja javnost bude upoznata s zakonodavnim aktivnostima unutar Europske unije.

LISTA REFERENCI

Bibliografske reference

1. Boele-Woelki, Katharina, “Brüssell II: Die Verordnung über die Zuständigkeit und die Anerkennung von Entscheidungen in Ehesachen“, *ZfRV* 4/ 2001;
2. Bordaš, Bernadet, „Uredba Savjeta (EZ) br. 2201/2003 o nadležnosti i priznanju i izvršenju presuda u bračnim stvarima i stvarima roditeljske odgovornosti: odnos Uredbe i drugih instrumenata (čl. 60. i 61.) – mogućnost suradnje s državama nečlanicama EU“, *Zbornik radova „Evropski sodni prostor“*, Maribor 2005;
3. Dornblüth, Susanne, *Die europäische Regelung der Anerkennung und Vollstreckbarerklärung von Ehe- und Kindschaftsentscheidungen*, Tübingen 2003;
4. Duraković, Anita, „Uredbe Brissel IIa u svjetlu prakse Suda Europske unije“, *Zbornik radova sa Drugog međunarodnog naučnog skupa Dani porodičnog prava*, Mostar 2014;
5. Duraković, Anita, „Kolizionopravna problematika istospolnih zajednica života“, *Zbornik radova „Aktualnosti građanskog i trgovačkog zakonodavstva i pravne prakse“*, Mostar 2014;
6. Duraković, Anita, *Međunarodno privatno pravo razvoda braka u Europskoj uniji i Bosni i Hercegovini*, Mostar 2016;
7. Dutta, Anatol, “Der gewöhnliche Aufenthalt – Bewärtung und Perspektiven eines Anknüpfungsmoments im Licht der Europäisierung des Kollisionsrecht“, *IPRax* 2/2017;
8. Helms, Tobias, “Anwendbarkeit der Rom III-VO auf Privatscheidungen?“, *Anmerkung zum Beschluss des Europäischen Gerichtshofs (Erste Kammer) v. 12.5.2016 - C-281/15 (Sahyouni)*, *FamRZ* 14, 2016.
9. Henrich, Dieter, “Privatscheidung in Spanien“, *FamRZ* 18/ 2015.
10. Jäntära-Jareborg, Maarit, “Marriage Dissolution in an Integrated Europe: The 1998. European Union Convention on Jurisdiction and Recognition and Enforcement of Judgments in Matrimonial Matters (Brussels II Convention)”, *Yearbook on Private International Law*, 1999,
11. Kohler, Christian, Pintens, Walter, “Entwicklungen im europäischen Personen- und Familienrecht 2015-2016“, *FamRZ* 18,2016;
12. Kohler, Christian, Pintens, Walter, “Entwicklung im europäischen Personen- und Familienrecht 2013-2014“, *FamRZ* 18, 2014;
13. Kohler, Christian, Pintens, Walter, “Entwicklung im europäischen Personen- und Familienrecht 2014 - 2015“, *FamRZ* 18, 2015.;

14. M. G. C. Wiedemann, Dieter, Henrich, “Neue Trennungs- und Scheidungsverfahren in Italien“, *FamRZ* 15/ 2015;
15. Mansel, Heinz – Peter, Thorn, Karsten, Wagner, Rolf, “Europäisches Kollisionsrecht 2014: Jahr des Umbruchs“, *IPRax* 1/ 2015.
16. Mansel, Heinz – Peter, Thorn, Karsten, Wagner, Rolf, “Verstärkte Zusammenarbeit als Motor der Vereinheitlichung?“, *IPRax* 1/2011.
17. Mansel, Heinz – Peter, Thorn, Karsten, Wagner, Rolf, “Europäisches Kollisionsrecht 2016: Brexit ante portas“, *IPRax* 1/2017.
18. Medić - Musa, Ines, *Komentar Uredbe Bruxelles II bis u području roditeljske skrbi*, Osijek 2012;
19. Meškić, Zlatan, Đorđević, Slavko, *Međunarodno privatno pravo I – opći dio*, Sarajevo 2016.
20. Siehr, Kurt, “Kindesentführung und EuEheVO“, *IPRax* 4/ 2012.
21. Sikirić, Hrvoje, „Bračni predmeti prema Uredbi Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. studenog 2003. o nadležnosti i priznanju i ovrši odluka u bračnim predmetima i predmetima roditeljske odgovornosti i o ukidanju Uredbe (EZ) 1347/2000“, u Bodiroga-Vukobrat, Nada, Hlača, Nenad, *Europsko obiteljsko pravo*, Zagreb 2013;
22. Sikirić, Hrvoje, „Uredba (EZ) br. 2201/2003 i hrvatsko međunarodno procesno pravo“, *Zbornik radova „Evropski sodni prostor“*, Maribor 2005;
23. Sikirić, Hrvoje, „Uredba Europskog Vijeća br. 1347/2000 od 29. svibnja 2000. o nadležnosti i priznanju i ovrši odluka u bračnim predmetima i predmetima roditeljske odgovornosti za zajedničku djecu bračnih drugova - polje primjene i pravila o nadležnosti“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu* 6/ 2003;
24. Sikirić, Hrvoje, „Uredba Europskog Vijeća br. 1347/2000 od 29. svibnja 2000. o nadležnosti i priznanju i ovrši odluka u bračnim predmetima i predmetima roditeljske odgovornosti za zajedničku djecu bračnih drugova - pravila o priznanju i ovrši, opće i prijelazne odredbe“, *Zbornik Pravnog fakulteta u Zagrebu* 3-4/2004;
25. Verschaeagen, Brussels, “Critical appraisal of the Brussels IIa regulation“, *Zbornik radova: „Regionalna saradnja u oblasti građanskog sudskog postupka sa međunarodnim elementom*, Banja Luka 2009;
26. Weller, Marc – Philippe, “Die Reform der EuEheVO“, *IPRax* 3/ 2017;

Pravni propisi

1. Uredba Vijeća (EZ) br. 1347/2000 od 20. 5. 2000. o nadležnosti i priznanju i izvršenju odluka u bračnoj materiji i materiji roditeljske odgovornosti o zajedničkoj djeci bračnih partnera, *Službeni list EU L* 160/19, od 30. 6. 2000;
2. Uredba Vijeća (EZ) br. 2201/2003 od 27. 11. 2003. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000, *Službeni list EU L* 338/1, od 23. 12. 2003;

3. Ugovor o osnivanju Europske zajednice, *Službeni list EU L* 340/1, od 10. 11. 1997;
4. Izvješće Komisije Europskom parlamentu, Vijeću i Europskom gospodarskom i socijalnom odboru o primjeni Uredbe Vijeća (EZ) br. 2201/2003 o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, kojom se stavlja izvan snage Uredba (EZ) br. 1347/2000, COM (2014) 225 final;
5. Prijedlog Uredbe Vijeća o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u bračnim sporovima i u stvarima povezanim s roditeljskom odgovornošću, te o međunarodnoj otmici djece (preinaka), COM (2016) 411 final, 2016/0190 (CNS);
6. Sporazum o stabilizaciji i pridruživanju između Europske zajednice i njenih država, s jedne strane, i Bosne i Hercegovine, s druge strane, potpisan je 16. 6. 2008., a stupio na snagu 1. 6. 2015. Cjeloviti tekst Sporazuma na web-stranici Vijeća ministara BiH, http://www.dei.gov.ba/bih_i_eu/ssp/default.aspx?id=1172&langTag=bs-BA;
7. Uredba (EU) br. 1215/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 12. 12. 2012. o nadležnosti, priznavanju i izvršenju sudskih odluka u građanskim i trgovačkim stvarima, *Službeni list EU L* 351/1, od 20. 12. 2012;
8. Uredba Vijeća (EZ) br. 4/2009 od 18. prosinca 2008. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršenju sudskih odluka te suradnji u stvarima koje se odnose na obvezu uzdržavanja, *Službeni list EU L* 7/1, od 10. 1. 2009;
9. Povelja Europske unije o temeljnim pravima, *Službeni list EU C* 303/1, od 12. 12. 2007;
10. Uredba Vijeća (EU) br. 1259/2010 o provedbi pojačane suradnje u oblasti izbora mjerodavnog prava za razvod i rastavu braka, *Službeni list EU L* 343, od 29. 10. 2010;
11. Prijedlog za izmjenu Uredbe Bruxelles IIa koji se odnosio na nadležnost u bračnim sporovima i uvođenje pravila o izboru mjerodavnog prava od 17. 7. 2006., COM (2006.) 399 final;
12. Uredba (EU) br. 650/2012 Europskog parlamenta i Vijeća od 4. 7. 2012. o nadležnosti, mjerodavnom pravu, priznavanju i izvršavanju odluka i prihvaćanju i izvršavanju javnih isprava u nasljednim stvarima i o uspostavi Europske potvrde o nasljeđivanju, *Službeni list EU L* 201/107, od 27. 7. 2012;
13. Zelena knjiga o mjerodavnom pravu i nadležnosti u postupcima razvoda braka (Grünbuch über das anzuwendende Recht und die gerichtliche Zuständigkeit in Scheidungssachen) KOM (2015) 82 endg. od 14. 3. 2005;
14. Prijedlog Komisije o nadležnosti, mjerodavnom pravu te priznavanju i izvršenju odluka u pogledu režima bračne imovine, COM(2011) 126;
15. Ugovor o funkcioniranju Europske unije, *Službeni list EU C* 202/1 od 7. 6. 2016.

Associate Professor Anita Duraković, LL.D.

Faculty of Law of the University “Džemal Bijedić” in Mostar

REFORM OF THE BRISSELS IIA REGULATION

Summary

The Brussels Iia Regulation, which came into force on 1 March 2005, established uniform rules on jurisdiction and the recognition and enforcement of judgments in matrimonial matters and cases related to parental responsibility in international situations. In accordance with Art. 65. of the Regulation on 15 April 2014 the European Commission submitted a Report stating that the Brussels Iia Regulation is a well-functioning instrument, which implementation has shown certain shortcomings that needed to be eliminated. Therefore, on 30 June 2016, the European Commission presented the Proposal for the Reform of the Brussels II Regulation, which stated that cases related to parental responsibility caused certain problems and needed to be addressed urgently, whereas cases related to matrimonial matters show only a small number of problems and pledges to maintain the status quo situation. The paper will discuss the proposed new regulation – six major shortcomings in cases related to parental responsibility have been pointed out. Besides that, the need for certain changes in matrimonial matters as well as in relation to the scope of application of the Brussels Iia Regulation will be point out. We intend to inform the public with the legislative activities of the European Union, both already adopted and proposed legal instruments, considering the obligation of Bosnia and Herzegovina to harmonize existing legislation with those in the European Union under the Stabilization and Association Agreement.

Key words: *Reform; Brussels Iia Regulation; Matrimonial cases; Parental responsibility cases.*